

|                           |                                                                                                                                         |
|---------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>CYFARFOD</b>           | Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi                                                                                                       |
| <b>DYDDIAD</b>            | 19fed o Fehefin, 2025                                                                                                                   |
| <b>TEITL</b>              | Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Corfforaethol a Chyfreithiol                                                                        |
| <b>RHESWM DROS GRAFFU</b> | Cyflwyno perfformiad y Gwasanaethau Cyfreithiol dros y flwyddyn ddiwethaf gan sicrhau fod Gwynedd yn derbyn y gwasanaethau gorau posib. |
| <b>AWDUR</b>              | Iwan G D Evans – Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol                                                                                      |
| <b>AELOD CABINET</b>      | Cynghorydd Llio Elenid Owen                                                                                                             |

## **GWASANAETH CYFREITHIOL**

**Nia Grisdale – Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol**

**Pwrpas : Darparu gwasanaeth cyfreithiol i'r Cyngor sydd yn ei alluogi i weithio yn effeithiol er budd pobl Gwynedd ”**

|                                        |                                                   |                                                   |
|----------------------------------------|---------------------------------------------------|---------------------------------------------------|
| % yn sgorio 5/5 neu Bodlon lawn gyda'r | % yn sgorio 5/5 neu Bodlon lawn gyda'r Gwasanaeth | % yn sgorio 5/5 neu Bodlon lawn gyda'r Gwasanaeth |
| <b>2024 / 2025</b>                     | <b>2023 / 2024</b>                                | <b>2022/2023</b>                                  |
| <b>96%</b>                             | <b>81%</b>                                        | <b>100%</b>                                       |

|                                       | Canran | Ebrill | Mai | Meh | Gorff | Awst | Medi | Hyd | Tach | Rhag | Ion | Chw | Maw |     |
|---------------------------------------|--------|--------|-----|-----|-------|------|------|-----|------|------|-----|-----|-----|-----|
| <b>Sgôr</b>                           |        |        |     |     |       |      |      |     |      |      |     |     |     |     |
| Bodlon lawn 5                         | 96%    | 6      | 1   | *   | *     | *    | 6    | 6   | 7    |      | 9   | 17  | 14  | 64  |
| Bodlon 4                              | 4%     |        |     |     |       |      |      |     |      |      | 1   | 1   | 1   | 3   |
| Gweddol Fodlon 3                      |        |        |     |     |       |      |      |     |      |      |     |     |     |     |
| Anfodlon 2                            |        |        |     |     |       |      |      |     |      |      |     |     |     |     |
| Anfodlon lawn 1                       |        |        |     |     |       |      |      |     |      |      |     |     |     |     |
| Cyfanswm holiaduron wedi ei dychwelyd | 27%    | 6      | 1   |     |       |      | 6    | 6   | 7    | 0    | 10  | 18  | 15  | 69  |
| Nifer wedi ei yrru allan              |        | 7      | 2   |     |       |      | 13   | 21  | 63   | 35   | 40  | 56  | 15  | 252 |

Mae perfformiad y Gwasanaeth yn cael ei fonitro drwy geisio adborth yr Adrannau sydd yn derbyn gwasanaeth. Fe gloriannir barn yn erbyn graddfa 1-5 ar ffurf e-bost syml ac mae'r trefn fonitro wedi gwella. (5 = Bodlon lawn lawr i 1 = Hollol Anfodlon). Mae hefyd yn bosibl i adrannau ychwanegu

sylwad ynghyd a sgôr. Yn ystod blwyddyn ariannol 2024 – 2025 hyd yma, mae'r sgôr yn uchel iawn yn rhagori ar 100% yn fodlon iawn neu yn fodlon gyda'r gwasanaeth. Gwelir fod y canran o fodlonrwydd llwyr wedi codi dros y misoedd diwethaf o'r flwyddyn ariannol sydd yn adborth bositif iawn. Rhaid nodi nad oes data ar gyfer 3 mis or flwyddyn oherwydd ein bod wedi symud darparwyr sustem rheoli achosion ac nad oedd yr holiaduron yn cael ei gyrru allan yn ystod y cyfnod yma.

Daethpwyd a system newydd o fod yn gofyn am adborth drwy lenwi holiadur ar e-bost i rym ers mis Mawrth 2024. Bu i broblemau technegol amharu ar y gwaith yma yn ystod cyfnodau o'r flwyddyn sydd wedi amharu ar y gwaith o gasglu data. Gwelir mai dim ond tua 14% or holiaduron sydd wedi cael ei dychwelyd sydd yn amlwg yn isel ond tros y flwyddyn mae gwaith wedi ei wneud ar hyrwyddo ac annog Cleientiaid i gwblhau ymatebion.

O ran yr ymateb sydd wedi ei dderbyn, mae'n galonogol fod nifer o sylwadau ychwanegol yn cael ei rhoi ar yr holiadur gan ymateb yn dweud:

"Hapus iawn gyda safon ac amseriad y gwasanaeth"

"Boddhaol iawn - diolch yn fawr"

"gwaith gyflym gyda dim problemau i adrodd. Hapus iawn."

"Gwasanaeth ardderchog unwaith yn rhagor"

"Gwasanaeth gwych fel arfer"

"Profiad da iawn o weithio gyda'r gwasanaeth i godi arwystl yn erbyn y grant. Braf gallu cau un cyswllt penodol o fewn y gwasanaeth"

"Profiad gwych, roedd y cyngor dderbyniais cyn rhyddhau'r cytundeb yn wych, ac wedi gweithredu ar selio'r ddogfen yn sydyn iawn. gwaith gret ac ar amser."

"Gwaith yn drylwyr ac wedi fy arwain drwy'r broses gan mai hwn oedd y tro cyntaf i mi ddelio gyda mater o'r fath. Canlyniad yr oeddwn i a'r cyhoedd wedi ei gyrraedd, oedd yn caniatáu i ni weithredu."

"Wedi ymateb i'r cais am Drwydded yn gyflym iawn a hynny yng nghanol cyfnod y Nadolig gyda gwyliau ayyb wedi eu trefnu. Y clientiaid ar yr ochr arall heb fod yn rhwydd i ddelio â nhw ond wedi delio hefo nhw yn wych a llwyddo i'w cael i lofnodi'r cytundeb."

Yn ogystal a'r holiadur ar ddiwedd pob achos, mae holiadur blynyddol wedi ei anfon i benaethiaid a swyddogion rheolaidd yr adran yn gofyn am ei barn ynglŷn ar gwasanaeth ar y cyfan. Cafodd yr holiadur ei anfon ganol Chwefror ac cafwyd tua 1/3 o ymatebion. Cafwyd atebion cadarnhaol iawn gyda phob ymateb yn dweud fod y gwasanaeth sydd yn cael ei gynnig ar hyn o bryd yn dda neu yn dda iawn.

- Rydym yn derbyn cyngor a chymorth cyfreithiol ym materion moderneiddio addysg ac eiddo addysg, prydles ayyb
- Credu bod y cyswllt wedi gwella yn ddiweddar ac yn ymateb i'n cwestiynau yn gynt. Mae'r cyswllt yn gyfeillgar ac yn hawdd siarad gyda nhw. Mae'r arweiniad yn safonol a thrylwyr.
- Rwy'n teimlo ein bod yn derbyn gwasanaeth gwych - ymateb amserol a wastad yn gefnogol i'r gwasanaeth.
- Ardderchog, hynod gefnogol a gwerthfawr
- Dros y flwyddyn diwethaf wedi cael tipyn o gefnogaeth gan yr adran gyfreithiol a'r broses wedi bod yn hwylus iawn.
- Wedi bod yn help mawr gallu cael cyswllt gyda un cyfreithiwr ar gyfer yr holl gefnogaeth ac hyn wedi hwyluso pethau

- cefnogaeth ardderchog. ymateb prydlon a trwyadl.
- O ran awgrymiad sut i wella y gwasanaeth i'r dyfodol a beth yw'r heriau, cafwyd ymatebion i'w ystyried yn ogystal ac un cadarnhaol
- Yr her fwyaf yw eu capasiti ac mae amser weithiau rhwng ymatebion gan greu oedi, a fel mae'n digwydd mae gennym nifer o gwestiynau wedi codi y ddiwedder 'run pryd.
  - dim angen gwella
  - Bydd angen mwy o adnodd i ddelio gyda llwyth gwaith sydd i ddod gan yr adran yn y misoedd nesaf.

## **CYNLLUNIAU ADRAN**

### **Byddwn yn parhau i ddatblygu y Tim Cyfreithiol i greu gwytnwch o fewn y Tim**

#### **Beth sydd wedi ei gyflawni?**

Mae'r adran wedi bod yn rhan o Gynllun Yfory ers rhai blynnyddoedd ac wedi elwa o gyflogi hyfforddai sydd wedyn wedi symud ymlaen i gymhwyso ac yn gweithio o fewn yr adran fel cyfreithiwr. Pleser yw nodi fod yr hyfforddai sydd newydd gymhwyso fis Awst yma hefyd yn derbyn swydd o fewn yr adran gan lenwi swydd wag. (Swydd oedd ynghynt yn cael ei llenwi gan locwm)

Ymhellach, mae'r adran hefyd wedi manteisio ar y cynllun prentisiaeth ac wedi cyflogi prentis paragyfreithol cyntaf yr adran. Mae hyn y gweithio'n dda ac mae'r prentis wedi dechrau ar ei chymhwyster Paragyfreithiwr ac yn gymorth mawr i gyfreithwyr yr adran..

Mae peth newidiadau staffio wedi bod yn yr adran ond mae'r swyddi hynny wedi cael ymateb cadarnhad i hysbysebion swyddi sydd yn ddatblygiad positif iawn. Yn flaenorol roedd peth ddibyniaeth ar locwm oherwydd nad oedd ymateb gadarnhaol ar gyfer swyddi. Nid yw cyflogi locwm yn ddewis cyntaf oherwydd yr ansefydlogrwydd i gleientiaid yn ogystal a'u costau uchel. Bydd peth anwytho pellach yn digwydd dros y misoedd nesaf gyda'r gobaith y bydd gweithlu sefydlog yn darparu'r gwasanaeth i'r adrannau'r Awdurdod i'r dyfodol.

### **Byddwn yn edrych i gwblhau gwaith wedi ildio achrediad Lexcel ar gyfer cynnal sustemau priodoldeb a safonau proffesiynol**

#### **Beth sydd wedi ei gyflawni?**

Mae'r adran bellach wedi ymgorffori sustem rheoli achosion newydd ac wedi edrych i gyfarch nodweddion o'r cymhwyster Lexcel a fyddai o fudd ar gyfer yr adran. Rydym yn edrych yn benodol ar ffurf o gefnogi ein gilydd drwy adborth cyd weithwyr ar achosion drwy adolygiadau ffeil ( ildwyd yr achrediad fel arbediad) Nid oes bwriad i geisio am y cymhwyster Lexcel ond yn hytrach i ddefnyddio rhai or egwyddorion i ddatblygu y ffordd o weithio ac i gryfhau sustemau.

Be ydan ni wedi bod yn ei wneud, esiamplau:

#### **2024 - 2025**

- Cefnogi Gwaith Erthygl 4, adran cynllunio, risgiau her
- Achosion amddiffyn plant – nifer fawr yn ymwneud gyda anafiadau a cheisiadau am ofal 'secure'.
- Ymdrin a chynghori ar faterion cyflogaeth gan gynnwys gerbron Tribiwnlysoedd Cyflogaeth

- Cefnogi sawl prosiect Strategaeth Tai – Pryniant o oddeutu 15 tŷ newydd dros gyfnod o 12 mis yn ogystal a Chynllun grantiau prynu tro cyntaf a addasu tai gwag yn brys
- Cefnogi y gwaith ynghlwm a datblygu safleoedd masnachol a lle fasnachol ar y cyd gyda phartneriaethau eraill
- Wedi gweithredu cytundebau grant i helpu cwmnïau a sefydliadau i brynu adeiladau a uwchraddio rhai eraill yng Nghaernarfon
- Adnewyddu prydlesi ar draws y Sir
- Wrthi yn gweithio ar 'Joint Venture' Parc Busnes Eryri ar y cyd hefo Llyw Cymru
- Ymdrin a cheisiadau DOLS o flaen y Llys Gwarchod .
- Casglu dyledion Gwasanaethau Cymdeithasol (£800k wedi dod i mewn dros 18 mis)
- Nifer o erlyniadau gan gynnwys materion amgylchedd a chynllunio, materion iechyd a diogelwch, a hefyd rhieni sy'n methu sicrhau presenoldeb eu plant mewn ysgol;
- Gorchmynion Traffig
- Paneli Apêl Addysg
- Gorchmynion wrth newid rhwydwaith hawliau cyhoeddus o fewn y sir.
- Cyngori ar Ddeddfwriaethau newydd – Deddfwriaeth Caffael 2023; Prosesau Arbennig o dan Ddeddf Iechyd Gyhoeddus;
- Memorandwm o Ddealltwriaeth Ymddiriedolwyr Amgueddfa Lloyd George

## **PRIODOLDEB**

**Iwan Evans – Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol – Swyddog Monitro.**

**Pwrpas : Cynnal hyder pobl Gwynedd yn y Cyngor drwy sicrhau a hyrwyddo priodoldeb ei weithgareddau a'r safon uchaf o ymddygiad ymhlith cynghorwyr .**

## **CYNLLUNIAU ADRAN**

**Byddwn yn parhau i gefnogi a chynghori ar swyddogaethau y Cyngor o safbwynt sicrhau priodoldeb cyfansoddiadol, cyfreithiol a gweinyddiaeth.**

**Beth sydd wedi ei gyflawni?**

Mae'r gwaith yma yn barhaol ond yn benodol bwriedir cynnal cyfres o seminarau "Penderfyniadau Da" o Hydref ymlaen. Amcan y cyrsiau yw esbonio hanfodion penderfyniadau mewn cyrff cyhoeddus ynghyd a'r fframwaith gyfansoddiadol a rheoleiddio sydd ynglŷn a'r maes yma. Mae peilot wedi ei gynnal ac ymateb yn gadarnhaol ac mae bellach ar y fframwaith hyfforddi .

Rydym yn darparu sylwadau a barn ar bob adroddiad Cabinet a Chyngor Lawn er sicrhau priodoldeb cyfreithiol a chyfansoddiadol ynghyd a chynghori yn gyffredinol ar faterion megis y corff penderfynu cywir a materion polisi a strategol.

**Byddwn yn gweithio gyda'r Pwyllgor Safonau, Arweinyddion Grwpiau Gwleidyddol ac Aelodau ynghyd a swyddogion perthnasol i gynnal a chefnogi safonau uchel o ymddygiad ymysg cynghorwyr.**

### **Beth sydd wedi ei gyflawni?**

Mae trefniadau ar gyfer gweithredu y dyletswydd arweinyddion grwpiau gwleidyddol mewn lle ond amlygwyd angen i ail sefydlu ffocws ar y gwaith .

Cynhaliwyd cyfarfod rhwng Cadeirydd y Pwyllgor Safonau , y Swyddog Monitro ac Arweinydd newydd y Cyngor ym Mis Ionawr. Amcan y cyfarfod oedd cyflwyno y trefniadau a chael trafodaeth ar y gofynion a chefnogaeth..

Gwahoddwyd Arweinyddion Grwpiau i gyfarfod Chwefror o'r Pwyllgor Safonau i gyfrannu at drafodaeth ynglŷn a'r dyletswydd i hyrwyddo a chefnogi gweithredu y dyletswyddau newydd. Cafwyd cyfle i ail rannu y trefniadau, y meini prawf a threfniadau adrodd. Mae hyn yn caniatáu i symud ymlaen at yr broses o adrodd ar y cyflawni ar gyfer yr Adroddiad Blynyddol.

### **Byddwn yn cwblhau gwaith o hyfforddi aelodau Cyngor Gwynedd mewn materion Cod Ymddygiad drwy gynnig sesiynau hyfforddiant manwl ar y Cod i aelodau sydd heb fynychu.**

#### **Beth sydd wedi ei gyflawni?**

Cynhaliwyd cyrsiau yn Rhagfyr a Ionawr a darparwyd recordiad hefyd at ddefnydd yr aelodau sydd ar gael ar lein gyda prawf i'w gwblhau . Mae yn un o'r cyrsiau creiddiol ond mae yna dal aelodau nad ydynt wedi manteisio ar y cwrs ac mae hyn yn cael ei drafod gyda Arweinyddion Grwpiau gwleidyddol unigol er tynnu sylw ac annog yr aelodau i gwblhau yr hyfforddiant.

### **Byddwn yn cefnogi y Pwyllgor Safonau i ddatblygu trefniadau i weithredu ei gyfrifoldebau tuag at Gynghorau Tref a Chymuned drwy gynnig sesiynau hyfforddiant.**

#### **Beth sydd wedi ei gyflawni?**

Bu i'r Pwyllgor Safonau gynnal arolwg o'r cyd berthynas gyda Cynghorau Tref a Chymuned ac adnabod fod angen symud i gryfhau y bartneriaeth yma. I gyfarch hyn mae cwrs hyfforddiant rhithiol wedi ei baratoi ar eu cyfer a cynhaliwyd dau gwrs cychwynnol erbyn diwedd y flwyddyn gyda cynnig ar lein hefyd ar gael. Bydd y ddarpariaeth yma yn gynnig sefydlog i'r Cynghorau Tref a Chymuned wrth symud ymlaen .

### **Byddwn yn adolygu a sicrhau adnoddau digonol ar gyfer cefnogi gofynion ar y Gwasanaeth sydd yn deillio o waith rhanbarthol**

#### **Beth sydd wedi ei gyflawni?**

Wrth i'r Cyd Bwyllgor Corfforedig Rhanbarth y Gogledd symud i fod yn weithredol mae cynnydd ar draws y bwrdd mewn gofyn am adnoddau. Mae'r cyfnod cyfredol yn benodol heriol oherwydd fod nifer o elfennau o waith y CBC yn dod yn weithredol yn ystod y c chwarter cyfredol . Yn ogystal mae llywodraethau y DU a Chymru ar cyd wedi gosod cyfrifoldeb corff atebol rhanbarthol am y Parth Buddsoddi ( Investment Zone) Siroedd Fflint a Wrecsam) ar y CBC. Roedd y Gwasanaeth a rôl arweiniol yn sicrhau trosglwyddiad Cynllun Twf Gogledd Cymru i'r CBC. Mae hyn wedi creu llwyfan i symud i gyfundrefn CLG tymor hir a rhyddhau adnoddau i recriwtio. Mae'r adnoddau ariannol mewn lle yng nghyllideb y Cyd Bwyllgor Corfforedig a bwriedir symud ymlaen i recriwtio swydd Cyfreithiwr a Dirprwy Swyddog Monitro CBC.

**Byddwn yn cwblhau y prosiect ar adolygu trefniadau pleidleisio y Cyngor erbyn 15 Tachwedd 2024. Petai penderfyniad i symud gyfundrefn PSD byddwn yn cefnogi camau canlynol.**

**Beth sydd wedi ei gyflawni?**

Adroddwyd i'r Cyngor Llawn yn Rhagfyr 2023 ble penderfynwyd symud i broses ymgynghori . Mewn cyd weithrediad a'r Gwasanaethau Corfforaethol trefnwyd a chynhaliwyd proses ymgynghori yn unol a'r Deddfwriaeth. Cynhaliwyd Cyngor Arbennig ar y 25ain o Hydref 2024 i benderfynu ar y gyfundrefn Ni llwyddodd y cynnig i gyrraedd y rhiniog statudol sef o 'leiaf 46 pleidlais o blaid symud i PSD. Fodd bynnag llwyddwyd i sefydlu a chynnal proses oedd yn cyfarch y gofynion statudol a chyfreithiol.

**Byddwn yn cwblhau adolygiad o'r Cyfansoddiad erbyn 31 Rhagfyr 2024 yn ystod y ddau er sicrhau ei fod yn parhau yn gyfredol ac yn addas i bwrpas.**

**Beth sydd wedi ei gyflawni?**

Adolygwyd y Cyfansoddiad yn ystod y Flwyddyn drwy daflenni penderfyniad a phenderfyniadau Cyngor Llawn.

Cwblhawyd y gwaith gan y Tim Cyfreithiol ar adolygu trefniadau dirprwyo o fewn Adran Amgylchedd. Golygai hyn adolygu rhestr sylweddol o ddeddfau, eu diweddarau a byd taflen benderfyniad Arweinydd yn cael ei baratoi.

Adolygwyd y rheoliadau dirprwyedig o amgylch Is Bwyllgorau Trwyddedu er rhesymoli y trefniadau a nifer o wrandawiadau.

Paratowyd Rheolau Gweithdrefn Cytundebau drafft yn ymateb i ofynion newydd yn deillio Ddeddf Caffael 2023

Cyflwynwyd y Rheolau Contractau newydd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio am eu sylwadau a barn yn dilyn newidiadau yn y gyfundrefn statudol yn deillio o Ddeddf Caffael 2023 . Mabwysiadwyd y newidiadau gan y Cyngor ym Mawrth 2024.

Rhaid cydnabod fod y gwaith yma yn lled barhaol ac yn ymateb i ofynion sydd yn newid hefyd.

Be yda ni wedi bod yn ei wneud, esiamplau:

- Cynghori ar bob adroddiad Cabinet a Cyngor
- Cefnogi a chynghori ar faterion cyfansoddiadol sydd yn codi yn ôl yr angen
- Rhoi arweiniad priodoldeb ar faterion Tim Arweinyddiaeth
- Adolygu y Cyfansoddiad yn benodol swyddogaethau Cyngor Llawn ac Asesiad Perfformiad Panel
- Cyfrannu at waith llywodraethant Cronfa Ffyniant Gyffredin a Ffyniant Bro
- Cynghori ar faterion Ysgol Uwchradd benodol
- Bwrdd Uchelgais -cynghori ddod a OBC ac FBC prosiectau i benderfyniad
- Ymateb i gynnydd mewn cyflymder dod a prosiectau ymlaen yn sgil adolygiad o waith y Swyddfa Portffolio

- Trefnu gwaith cytundebol o amgylch y trosglwyddiad or' CBC
- Arwain ar y gwaith o sefydlu Cyd Bwyllgor Craffu rhanbarthol ar gyfer y CBC
- CBC – cynghori ar lywodraethant sefydlu Cyfansoddiad newydd ar gyfer y corff –Dechrau gwaith ar baratoi at drosglwyddiad BUE i CJC
- GwE – Dirprwy Swyddog Monitro yn cynrychioli SM yn GwE
- Moderneiddio Addysg - cynghori ar y prosiectau amrywiol

## **ETHOLIADAU A CHOFRESTRU ETHOLIADOL**

**Siôn Huws Rheolwr Priodoldeb ac Etholiadau**

**Pwrpas : Sicrhau fod gan bobl Gwynedd y cyfle i bleidleisio'n hwylus, a bod eu pleidlais yn cael ei chyfrif yn y ffordd y maent yn ei fwriadu.**

### **CYNLLUNIAU ADRAN**

**Byddwn yn gweithio i gefnogi'r Swyddog Canlyniadau a'r Swyddog Cofrestru Etholiadol yn benodol yn cyfarch:**

### **Cynnal Etholiadau**

**Beth sydd wedi ei gyflawni ?**

Cynhaliwyd dau etholiad yn ystod yn flwyddyn:

#### **Etholiad Comisiynydd yr Heddlu a Throsedd – 2il o Fai 2024**

Gweithredwyd y newidiadau a gyflwynwyd gan Ddeddf Etholiadau 2022 am y tro cyntaf. Roedd y rhain yn cynnwys yr angen i gyflwyno dogfen adnabod ffotograffig wrth bleidleisio mewn gorsaf, anghenion newydd a phroses newydd ar-lein ar gyfer gwneud cais am bleidlais bost a rheolau i gyfyngu ar y modd y gellir cyflwyno pleidleisiau post drwy law.

#### **Etholiad Cyffredinol y DU – 4ydd o Orffennaf 2024**

Galwyd yr etholiad ar fyr-rybudd (22-05-24). Roedd newidiadau Deddf 2022 yn berthnasol i'r etholiad hwn ond roedd rhaid hefyd sefydlu trefniadau traws-ffiniol newydd gyda chynghorau Conwy a Dinbych fel canlyniad i'r etholaethau newydd.

#### **Paratoi ar gyfer Etholiad y Senedd yn 2026**

Bydd yr etholiad yn cael ei gynnal ar sail etholaethau newydd a chan ddefnyddio system bleidleisio newydd. Bydd yr etholaeth newydd 'Gwynedd Maldwyn' yn gyfuniad o etholaethau seneddol y DU Dwyfor Meirionnydd a Maldwyn a Glyndŵr, ac yn cynnwys rhannau o ardaloedd pedwar awdurdod lleol. Rydym yn disgwyl mai Prif Weithredwr Gwynedd fydd yn cael ei benodi fel y Swyddog Canlyniadau a bydd

goblygiadau sylweddol i'r gwasanaeth yn sgil maint daearyddol yr etholaeth, nifer y pleidleiswyr a'r trefniadau traws-ffiniol angenrheidiol. Mae'r gwaith cynllunio wedi cychwyn yn ogystal ag archwiliad o'n hadnoddau. Bydd angen sefydlu trefniadau traws-ffiniol pellach mewn perthynas â'r rhan hynny o Wynedd fydd yn etholaeth 'Bangor Conwy Môn'.

### **Cynnal Adolygiad Mannau Pleidleisio.**

#### **Beth sydd wedi i gyflawni ?**

Tra bod adolygu manau pleidleisio yn broses barhaus a phob etholiad yn rhoi'r cyfle i asesu addasrwydd gorsafoedd , mae'n ofynnol cynnal adolygiad statudol bob pum mlynedd. Cynhaliwyd yr adolygiad diweddaraf rhwng mis Medi a Tachwedd 2024 a chyflwynwyd adroddiad i'r Cyngor Llawn ym mis Rhagfyr 2024, a gymeradwyodd canlyniad yr adolygiad.

### **Cynnal Arolwg Cymunedol Statudol**

**Byddwn yn cynnal proses Arolwg Cymunedol Statudol gan edrych ar ffiniau rhai cymunedau penodol a'r trefniadau etholiadol (wardiau a chynghorwyr) o fewn y cymunedau ar draws y sir.**

#### **Beth sydd wedi ei gyflawni?**

Yn dilyn gwaith cychwynnol o gasglu a chloriannu gwybodaeth ac ymgysylltu cymeradwywyd y bwriad a'r cylch gorchwyl i gynnal adolygiad cymunedol ac adolygiad o drefniadau etholiadol yn gyfochrog. Ers hynny cynhaliwyd y camau statudol canlynol:

- Tachwedd/Rhagfyr 2024 – Cyfnod ymgynghori cyntaf ar y cylch gorchwyl
- Mawrth 2025 - Cymeradwyo cynigion drafft
- Mawrth – Mai 2025 - Cyfnod ymgynghori ar y cynigion drafft

#### **Y camau nesaf**

Bwriedir Cyflwyno'r cynigion terfynol i'r Cyngor Llawn ym mis Gorffennaf 2025 Bydd rhaid i unrhyw newidiadau i ffiniau cymunedau dderbyn cymeradwyaeth Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru sydd a'r grym i wneud y gorchymyn angenrheidiol. Bydd y newidiadau yn dod rym yn 2027 mewn pryd ar gyfer yr etholiadau lleol nesaf.

### **Cynllun Peilot Cofrestru Awtomatig Llywodraeth Cymru**

Rydym wedi gwirfoddoli i fod yn un o'r pedwar awdurdod ar draws Cymru sy'n rhan o'r cynllun. Mae Deddf Etholiadau a Chyrff Etholedig (Cymru) 2024 wedi cyflwyno system cofrestru etholiadol heb gais ('cofrestru awtomatig') ar gyfer etholiadau llywodraeth leol a Senedd Cymru, ond rhaid i'r drefn gael ei threialu cyn gall ddod i rym ar gyfer Cymru gyfan er mwyn asesu'r goblygiadau ymarferol.

Mae'r Ddeddf yn gosod dyletswydd ar Swyddogion Cofrestru Etholiadol i gofrestru etholwyr heb dderbyn cais, lle bydd ganddynt fanylion digonol . Bydd unigolyn cymwys yn derbyn hysbysiad ac yn cael cyfle i wrthwynebu i'r cofrestriad o fewn 60 diwrnod.

#### **Beth sydd wedi ei gyflawni ?**

Mae dwy brif ffrwd i'r gwaith.

1. Y broses graidd o gasglu a pharu data i adnabod unigolion a'u cofrestru.

2. Adnabod ac ymgysylltu ag unigolion na fydd y broses paru data yn debygol o'u hadnabod, a'u hannog a'u helpu i gofrestru. **Mae cwmni 'Small Axe' yn arwain ar y gwaith yma ar ein rhan.** Maent yn adnabod ardaloedd a grwpiau lle mae'r 'bwlch cofrestru' fwyaf ac yn gweithio gyda'r grwpiau a mudiadau perthnasol yn y gymuned i ddatblygu adnoddau a dulliau i gyrraedd y bobl yma. Byddant hefyd yn cysylltu'n uniongyrchol gydag unigolion a'u cynorthwyo i gofrestru. Dim ond Gwynedd sy'n gwneud yr agwedd hon.

## Amserlen

Cyfnod y peilot yn yw rhwng Ionawr a Rhagfyr 2025 gyda'r gweithgareddau cofrestru ac ymgysylltu yn digwydd rhwng Mehefin a Medi. Bydd Llywodraeth Cymru wedyn yn mynd ati i gloriannu cynaniadau'r peilot.

## CRWNER

### Sion Huws Rheolwr Priodoldeb ac Etholiadau

#### Cefndir

*Mae Ardal Crwner Gogledd Orllewin Cymru yn cynnwys Gwynedd a Môn. Ariannir y gwasanaeth ar y cyd gan y ddau awdurdod, ond Gwynedd sy'n cymryd y rôl arweiniol fel yr 'awdurdod perthnasol' statudol. Mae hyn gosod dyletswydd ar Gyngor Gwynedd i sicrhau adnoddau digonol i'r gwasanaeth. Y Cyngor sy'n penodi ac yn talu'r Uwch Grwner a'r Crwneriaid Cynorthwyol. Yr Uwch Grwner sy'n gyfrifol am y gwasanaeth ei hun. Mae heddlu Gogledd Cymru yn darparu 'Swyddogion Crwner' sy'n cysylltu gyda theuluoedd, yr heddlu, tystion, meddygon, staff ysbyty ayyb ar ei rhan.*

*Kate Robertson yw'r Uwch Grwner a'r Crwner Cynorthwyol yw Sarah Riley. Rydym yn cyflogi un aelod o staff llawn amser fel cymhorthydd personol i'r Crwner gyda chefnogaeth ychwanegol yn dod o'r Uned Weinyddol a'r Uned Etholiadau.*

#### Byddwn yn parhau i ddarparu a gwella'r gefnogaeth sydd ar gael i'r Crwner

#### Beth sydd wedi ei gyflawni?

Rydym wedi parhau i weithio i gryfhau'r gefnogaeth weinyddol, drwy edrych ar brosesau penodol a datblygu profiad a sgiliau o fewn yr Uned Weinyddol. Rydym hefyd wedi bod yn adolygu'r trefniadau gyda'r trefnwyr angladdau sy'n gweithio ar ran y Crwner gan gynnwys cynnal cyfarfod i roi cyfle iddynt i godi unrhyw faterion gyda'r Crwner, yr Heddlu (sy'n gyfrifol am alw'r ymgwymerwyr allan i farwolaethau) a'r awdurdod.

Er bod cytuno ar gyflog yn fater i bob Uwch Grwner a'u (h)awdurdod yn unigol, yn ymarferol mae hyn wedi bod yn digwydd drwy Gyd-bwyllgor Negodi i Grwneriaid, lle cynrychiolir ochr yr awdurdodau lleol ac

ochr y crwneriaid, sydd wedi cytuno ar fodel a graddfa tâl ar gyfer Cymru a Lloegr ac ar y cynnydd tâl blynyddol. Ym mis Mawrth eleni cyhoeddwyd fod ochr y crwneriaid wedi tynnu yn ôl o'r Cyd-bwyllgor am eu bod o'r farn nad yw bellach yn ddull priodol o osod eu cyflogau. Bydd angen felly gweithio i benderfynu ar y ffordd ymlaen i sefydlu trefniadau newydd.